

- KOTARAC, M., 1997. *Atlas kačjih pastirjev (Odonata) Slovenije z Rdečim seznamom: projekt Slovenskega odonatološkega društva*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 205 str.
- WELDT, S., 2002. Poročilo odonatološke skupine. V: G. Planinc & P. Presetnik (ured.), Raziskovalni tabor študentov biologije Videm pri Ptuj 2002, str. 33-36, Društvo študentov biologije, Ljubljana.

(A. PIVKO-KNEŽEVIČ)

PRVA POTRDITEV RAZVOJA KAČJEGA POTOČNIKA *OPHIOGOMPHUS CECILIA* V REKI SAVI

Kačji potočnik *Ophiogomphus cecilia* ne zaide ravno pogosto pred oči in mreže slovenskih odonatologov, zato bi ga lahko pri nas opredelili kot razmeroma redko vrsto. Vsled evropskega naravovarstvenega pomena in ogroženosti je bila vrsta v zadnjih letih pri nas deležna večje pozornosti, saj je bila zajeta v okvir obsežnega terenskega dela za pripravo odonatoloških strokovnih izhodišč za vzpostavljanje omrežja NATURA 2000 (KOTARAC et al, 2003). Ob tem dodajmo, da kačjega potočnika varuje zajeten kupček domačih in mednarodnih naravovarstvenih aktov. Tako je uvrščen v *Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam* kot ranljiva vrsta, zavarovan je z *Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah* ter uvrščen na njeni prilogi 1A in 2A, za nameček pa je uvrščen je tudi na dodatka II in IV *FFH direktive EU*, kar postavlja Slovenijo pred obvezo doslednega varovanja bivališč vrste in ohranjanja njenega ugodnega ohranitvenega stanja.

Kačji potočnik naseljuje večje reke v nižinskem svetu za katere je značilna vsaj delno ohranjena naravna rečna dinamika in raznolike strukture rečnega ekosistema. Najdemo ga tudi v večjih potokih - ponekod živi tudi v starejših reguliranih delih - in kanalih z ustrezno mivkasto ali peskasto strukturo dna. Po dosedanjem poznavanju razširjenosti kačjega potočnika pri nas se ta pojavlja skoraj izključno v severovzhodnem delu države, kjer ga najdemo ob Muri, Dravi, Dravinji ter nekaterih manjših potokih in kanalih na Koroškem, Štajerskem in v Prekmurju. Čeprav velja za značilno nižinsko vrsto je presenetljivo, da živijo z naskokom najmočnejše slovenske populacije v zgornjem toku Drave, ki je tukaj ukleščena med Kozjak in Pohorje in pregrajena z verigo hidrocentral od Dravograda do Maribora. Posamezne najdbe odraslih kačjih potočnikov ali posameznih ličink so bile iz osrednje Slovenije (Radomlja, Drtiščica) znane že iz prejšnjih let, vendar jim doslej ni

bila pripisana posebna favnistična ali naravovarstvena pozornost (KOTARAC et al., 2003).

Še v študentskih časih, ko sem z vlakom prihajal iz Štajerske v Ljubljano, sem pogosto razmišljal o Savi kot potencialnem življenjskem okolju kačjega potočnika. Posamezni odseki in okoliška pokrajina so namreč precej podobni poprej omenjenemu koroškemu odseku reke Drave. V okviru inventarizacije favne kačjih pastirjev na območju načrtovanih savskih elektrarn HE Blanca in HE Krško med Senovim in Brestanico, se je to mnenje le še utrdilo. Čeprav je tip bivališča – seveda skozi človeške oči in izkušnje – tukaj za kačjega potočnika povsem ustrezen, pa terensko delo v tem delu Posavja ni obrodilo sadov (BEDJANIČ, 2005).

Dne 30-VII-2005 pa sem ob pregledu obrežij Save med Beričevim in Kresnicami vendarle našel potrditev starih domnev. Med Dolskim in Ribčami (AS 128b1, 129a1, alt. 260 m) sem namreč na bregu Save našel dva lepo

SLIKA 1: Sava na odseku med Senožetmi in Ribčami. Foto: M. Bedjanič

ohranjena leva kačjega potočnika, ki sta visela na drevesnih koreninah, približno pol metra nad vodno gladino. Poleg številnih modrih bleščavcev *Calopteryx virgo* in pasastih bleščavcev *Calopteryx splendens* ter posamičnih sinjih presličarjev *Platycnemis pennipes*, sem na tem odseku Save našel le še osamljen lev in nekaj samčkov bledega peščenca *Onychogomphus forcipatus*. Čeprav je konec julija v splošnem zelo ugoden čas za iskanje levov kačjega potočnika je letošnje poletje z obilnimi padavinami in slabim vremenom ta segment terenskega dela močno otežilo. Tudi samo iskanje levov z obale je v primerjavi s pregledom obrežij s čolnom dokaj »primitivna« in slabo učinkovita metoda, zato gre pričujočo najdbo zaenkrat razumeti le v kontekstu

SLIKA 2: Lev kačjega potočnika *Ophiogomphus cecilia*. Obrežje Save na odseku Senožeti-Ribče, 30-VII-2005. Foto: M. Bedjanič

prve nedvoumne potrditve razvoja vrste v Savi, ki žal ne omogoča nikakršnih zaključkov o velikosti populacij kačjega potočnika v tem delu Slovenije.

Stara napoved, da lahko ob Muri, Dravi in Dravinji kačjega potočnika pričakujemo še na kateri od večjih slovenskih rek (KOTARAC, 1997) se tako uresničuje. Pa vendar, v primerjavi z zapisanim v KOTARAC et al. (2003), meče nova najdba nekoliko drugačno luč na dosedanje poznavanje razširjenosti in ogroženosti vrste v Sloveniji. Navaja namreč na domnevo, da živi kačji potočnik morda v celotnem Posavju?...

Na odprta vprašanja o dejanski velikosti populacij vrste v Savi, njeni tukajšnji ogroženosti in

tozadavnem pomenu v kontekstu obvez, ki jih ima naša država iz naslova evropske *Direktive o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst*, lahko odgovori le terensko delo v naslednjih letih.

LITERATURA:

- BEDJANIČ, M., 2005. *Inventarizacija favne kačjih pastirjev (Odonata) na območju načrtovane HE Krško na Savi, z oceno ogroženosti in predlogi omilitvenih ukrepov*. Elaborat za Nacionalni inštitut za biologijo, Slovenska Bistrica. 20 str.
- KOTARAC, M., 1997. *Atlas kačjih pastirjev (Odonata) Slovenije z Rdečim seznamom: projekt Slovenskega odonatološkega društva*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 205 str.
- KOTARAC, M., A. ŠALAMUN & S. WELDT, 2003. *Strokovna izhodišča za vzpostavljanje omrežja Natura 2000: Kačji pastirji (Odonata) (končno poročilo)*. Naročnik: MOPE, ARSO, Ljubljana. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 104 str., digitalne priloge.
- Direktiva o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (FFH Directive EU - The Council Directive 92/43 EEC on the Conservation of Natural Habitats and on Wild Fauna and Flora, Off. Journal of the EC, No.L.206/7)
- Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (Uradni list RS, št. 82/02)
- Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS št. 46/2004)

(M. BEDJANIČ)